

ються до відповідної посади. Оскільки конкурсна процедура, особливо на державних підприємствах, полягає у порівнянні даних про кандидатів за документами, то можна стверджувати, що ці відомості не дають повного уявлення про ділові якості осіб, які беруть участь у конкурсі. Конкурс, на жаль, далеко не завжди дає можливість визначити моральні якості претендентів, риси їх характеру, ступінь вихованості та соціальну орієнтованість.

Різноманітні форми добору кадрів, однією з яких є і конкурс, досі не отримали належної правової регламентації, завдяки чому роботодавці мають змогу зловживати своїм становищем, порушуючи конституційні права громадян на працю, а також припускаючись випадків дискримінації. Отже, у проекті Трудового кодексу слід надати поняття конкурсу, визначивши загальний порядок та підстави для його проведення.

Література

1. Биков А.В. Добір працівників за законодавством України: питання організаційно-правових форм / А.В. Биков // Актуальні проблеми права: теорія і практика. – 2012. – № 25. – С. 141-148.
2. Зеленський В.М. Конкурс в системі юридичних фактів – підстав виникнення трудових правовідносин / В.М. Зеленський // Митна справа. – 2014. – № 6 (96). – С. 50-506.
3. Мовчан А.О. Правове регулювання відносин із добору кадрів у сучасних умовах / А.О. Мовчан. – Сімферополь : Фірма «Салта» ЛТД, 2010. – 192 с.
4. Прокопенко В.І. Трудове право України : підручник / В.І. Прокопенко. – Х. : Консум, 1998. – 480 с.
5. Проект Трудового кодексу України № 1658 від 27.12.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=53221&pf35401=322609>.

Черненко Анатолій Павлович
доцент кафедри кримінально-правових
дисциплін юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ПРОБАЦІЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

7 вересня 2016 року Верховною Радою України прийнято Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення виконання кримінальних покарань та реалізації прав засуджених», яким внесено певні зміни до деяких законодавчих актів України, у тому числі й до Кримінального процесуального кодексу України. Зокрема, у КПК запроваджено новий інститут – пробацію.

Сам термін «пробація» у вітчизняному законодавстві вживається вперше, тому ознайомлення з цим новим явищем слід розпочинати із з'ясування його тлумачення. Отже, «пробація» у перекладі з англійської означає «випробування» або «умовне звільнення (від покарання)», а у перекладі з латині – «випробувати» або «віддавати під нагляд». Окрім довідкової літератури, поняття пробації наводиться у спеціальному законі. Так, у п. 6 ст. 2 Закону України «Про пробацію» йдеться, що пробація – це «система наглядових та соціально-виховних заходів, що застосовуються за рішенням суду та відповідно до закону до засуджених, виконання певних видів кримінальних покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, та забезпечення суду інформацією, що характеризує обвинуваченого» [1].

На відміну від нашої держави, пробація в інших країнах діє доволі давно, відтак, звернемося до її історії. Науковці (Д.В. Ягунов та інші) зазначають, що перші спроби створити відповідні агенції та інституції були зроблені в Англії. «Так, суддя Метью Девенпорт Хілл з м. Бірмінгем в 1840-х роках відзначився тим, що почав звільняти молодих правопорушників, справи яких він розглядав, для подальшої передачі їх під опіку та проживання з особами, які визвалися бути такими опікунами. Особи, які брали під свої опіку правопорушника, підписували відповідну декларацію. Головним критерієм такої передачі було припущення, що «особа не є настільки морально зіпсованою, щоб відправляти її до в'язниці». Як свідчать офіційні документи, за 17-річну практику такого звільнення зазначеним вище суддею лише 78 з 483 молодих людей повторно постали перед судом» [2, с. 34]. Суддя Метью Девенпорт Хілл багато зробив у сенсі створення і розвитку пробації, але, наприклад, Д.В. Ягунов вважає, що суддя Едвард Кокс з м. Портсмут ще більше наблизився у своїх практиках до сучасної концепції пробації, запровадивши практику призначення спеціальної особи – «офіцера для з'ясування обставин» – для здійснення нагляду за умовно звільненими правопорушниками, що стало зародком системи пробації [2, с. 34].

Ці два англійські судді, безперечно, зробили вагомий внесок у створення пробації, а головне – вони показали, що судді повинні думати про людей, котрі потрапили під суд, не як про потенційних в'язнів, а як про таких, яких можна повернути до суспільства, до нормального життя в ньому, які тож заслуговують на повагу. Повага до цих суддів є беззаперечною, бо історія знає й інших суддів, які приблизно в той же час вчиняли по-іншому. Так, характеризуючи історичні форми кримінального процесу, М.М. Михеєнко, В.Т. Нор, В.П. Шибіко неодноразово цитували Вольтера, який наводив жахливі приклади суддівського свавілля. У Саксонії, наприклад, суддя Карпцов підписав більш як 20 тисяч смертних вироків. Інший суддя відправив на вогнище більш як 700 осіб [3, с. 7-8].

Цікавим є питання – як поставляться до пробації вітчизняні судді? Безперечно, як відповідальні посадовці, але, щоб розібратися з новою справою, їм буде не зайвою допомога, і така допомога вже передбачається. Про це по-

відомила на прес-конференції в Укрінформі перший заступник Міністра юстиції Наталія Севостьянова. За її словами, «в Україні вже діє пілотний проект з пробації для неповнолітніх. Завдяки Канаді він працює вже декілька років. Норвезькі та канадські консультанти будуть працювати над впровадженням реформ і взаємодіяти із суддями, прокурорами, працівниками пенітенціарних установ, надавати безпосередні консультації, проводити навчання» [4].

Хотілося б наголосити, що такі заходи є цілком виправданими, бо ця справа є новою для вітчизняних суддів, а тому така підготовка є вкрай необхідною. Можливо тому законодавець у КПК України й встановив, що положення щодо застосування пробаційних програм набирають чинності з 1 січня 2018 року [5]. Вважаємо, що за цей час слід використовувати всі можливості у такій підготовці, а якою вона повинна бути – це, на нашу думку, є предметом окремого наукового дослідження.

Не зайвою така підготовка буде й для студентів вищих навчальних закладів юридичного профілю. Управління кримінально-виконавчої інспекції апарату ДПтС України стверджує: «Сьогодні світова спільнота та, зокрема, Європейський Союз розглядають пробацію не як альтернативу тюремному ув'язненню, а як заходи кримінально-правового реагування, що мають застосовуватися у першу чергу. До позбавлення волі вдаються лише у крайніх випадках, коли це відповідає інтересам безпеки потерпілого, суспільства або ресоціалізації правопорушника» [6]. Отже, пробація є новою політикою реагування на вчинення кримінального правопорушення, а звідси й потребує ретельного осмислення та відповідної підготовки всіх посадових осіб, котрі залучаються до такої роботи.

Література

1. Закон України «Про пробацію» // Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 13. – Ст. 93 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/160-19>].
2. Ягунов Д.В. Служба пробації: концепція, принципи діяльності, організаційна структура : конспект лекцій. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2006. – 74 с.
3. Михеєнко М.М., Нор В.Т., Шибіко В.П. Кримінальний процес України : підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Либідь, 1999.
4. Інтерв'ю першого заступника Міністра юстиції Наталії Севостьянової; голови проекту, радника з питань юстиції у Посольстві Норвегії Тоньє Мейніка; експерта з пробації Віллі Гіл на тему: «Створення повноцінної служби пробації» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/2048412-stvorennja-povnocinnoi-sluzbi-probacii.html>.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9-10, № 11-12, № 13. – Ст. 88 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
6. Управління кримінально-виконавчої інспекції апарату ДПтС України: «Прийняття Закону України «Про пробацію» – як перший результат на шляху до впровадження європейської моделі роботи з правопорушниками» [Електр. ресурс]. – Режим доступу: http://kvs.gov.ua/zmi/KVI_Yanchuk_dopovid_18022.